

فلسفه و منطق

۱- گزینه «۴» - درست است که از هدفداری سخن گفته شده و این بحث در حیطه هستی‌شناسی است اما از چگونگی شناخت آن سؤال شده پس در حیطه معرفت‌شناسی است.

علت نادرستی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: نیاز موجودات جهان هستی به خدا در هستی‌شناسی یا مابعدالطبیعه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

گزینه «۲»: بحث در رابطه با رفتار انسان و مقصر بودن و نبودن او در فلسفه اخلاقی بررسی می‌شود.

گزینه «۳»: به انسان‌شناسی مربوط است که از شاخه‌های فلسفه می‌باشد.

(نیک‌محتشم) (پایه یازدهم - درس دوم - چستی فلسفه - ترکیبی) (دشوار)

۲- گزینه «۳» - سؤال از فایده زندگی مربوط به مسائل بنیادی است و با مبحث معنای زندگی ارتباط دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: بحث از تعریف دانش و فلسفه پرسش بنیادی نیست.

گزینه «۲»: این سؤال مربوط به حیطه دین است.

گزینه «۴»: این سؤال در علم منطق مورد بررسی قرار می‌گیرد.

(سراسری ۹۹ با تغییر) (پایه یازدهم - درس دوم - چستی فلسفه - صفحه ۹) (متوسط)

۳- گزینه «۱» - مفهوم حکومت به فلسفه سیاسی باز می‌گردد که از شاخه‌های فلسفه می‌باشد. (فلسفه مضاف) زیبایی‌شناسی به مفاهیم عمیق و اصلی زیبایی‌شناختی مربوط می‌شود که در فلسفه هنر بررسی می‌شود لذا فلسفه مضاف و شاخه فلسفه به حساب می‌آید. ماهیت اعداد در فلسفه ریاضی بررسی می‌شود زیرا بنیادی‌ترین مسئله در ریاضیات است. علم هنر هم یک دانش خاص است زیرا به مسائل مربوط به حیطه هنر می‌پردازد بنابراین گزینه «۱» صحیح است.

(نیک‌محتشم) (پایه یازدهم - درس دوم - ریشه و شاخه‌های فلسفه - صفحه ۱۳ و ۱۴) (دشوار)

۴- گزینه «۳» - واقفان اصلاً دروازه جهان برتر به روی آن‌ها گشوده نمی‌شود و آن‌ها وارد جهان معقول نمی‌شوند، بنابراین گزینه «۳» نادرست است.

(نیک‌محتشم) (پایه یازدهم - درس اول - چستی فلسفه - صفحه ۵ و ۶) (آسان)

۵- گزینه «۲» - تنها عبارت «د» صحیح است. تلاش و همیت بشر برای پاسخ قانونمند موجب ظهور دانشی به نام فلسفه شده است.

علت نادرستی عبارت «الف»: همه انسان‌ها در طول زندگی خود با پرسش‌های فلسفی روبه‌رو می‌شوند، زیرا این پرسش‌ها از انسان‌ها جدا نیستند.

علت نادرستی عبارت «ب»: در آخرین مرحله تبدلات معنایی واژه این لغت به معنای دانش خاص به کار رفت.

علت نادرستی عبارت «ج»: برخی از افراد از آغازین روزهای حیات فکری اهمیت پرسش‌های فلسفی را دریافته‌اند نه از آغازین روزهای حیات انسان!

(نیک‌محتشم) (پایه یازدهم - درس اول - چستی فلسفه - ترکیبی) (متوسط)

۶- گزینه «۲» - یک فیلسوف می‌تواند زمین‌شناس باشد یا نباشد و متقابلاً فردی که زمین‌شناس است می‌تواند فیلسوف باشد یا نباشد بنابراین نسبت میان آن‌ها عموم و خصوص من‌وجه است.

(نیک‌محتشم) (پایه یازدهم - درس اول - چستی فلسفه - ترکیبی) (آسان)

۷- گزینه «۲» - مراحل درک و دریافت‌های فلسفی (فطرت ثانی) به این صورت است:

۱- روبه‌رو شدن با مسئله ۲- طرح سؤال ۳- تفکر در اندوخته‌ها متناسب با سؤال ۴- رسیدن به دریافت فلسفی که گزینه «۳» متناسب با قسمت‌های عنوان شده می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: مرحله اول وجود ندارد و «۲» سؤال مطرح شده که نادرست است.

گزینه «۲»: مرحله اول وجود ندارد و به جای مواجهه با مسئله با طرح سؤال آغاز گردیده است.

گزینه «۴»: نیز دو سؤال عنوان شده بنابراین این موضوع نیز نادرست است.

(سراسری ۱۴۰۰ با تغییر) (پایه یازدهم - درس اول - چستی فلسفه - صفحه ۵) (متوسط)

۸- گزینه «۲» - سوفیست‌ها معتقد بودند که هرکس هر چه می‌فهمد همان فهم برای او در حکم حقیقت و واقعیت است، پس حقیقت امری نسبی است و مطلق نیست (رد گزینه «۳») و در هر فردی متفاوت و تغییرپذیر است. (رد گزینه «۱») همچنین مطابق با متن کتاب درسی دغدغه برخی از سوفیست‌ها (نه همه آن‌ها) بیان واقع نبود و این گروه چون پیروزی بر رقیب خود را مهم‌ترین هدف می‌دانستند از این‌رو در استدلال‌های خود از مغالطه استفاده می‌کردند که در ظاهر درست و در واقع غلط بود. (رد گزینه «۴»).

(نیک‌محتشم) (پایه یازدهم - درس اول - چستی فلسفه - صفحه ۷) (دشوار)

۹- گزینه «۳» - حمل وجود بر ماهیت نیازمند دلیل است حتی اگر آن مفهوم خداوند باشد دارای زاویه بودن مثلث نیز نیازمند ارائه دلیل است. بنابراین نوع حمل در هر دو گزینه شایع صناعی است و نیازمند ارائه دلیل می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: نیازمند به دلیل - بی‌نیاز از دلیل

گزینه «۲»: نیازمند به دلیل - بی‌نیاز از دلیل

گزینه «۴»: نیازمند به دلیل - بی‌نیاز از دلیل

(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - هستی و چستی - صفحه ۵) (دشوار)

۱۰- گزینه «۱» - نسبت میان وجود و ماهیت تباین است و وجود همان وجه مشترک میان موجودات و ماهیت وجه اختصاصی آن‌ها. معلم بودن و انسان بودن شهید مطهری جنبه‌های مختلفی است که بر یک وجود در عالم خارج تعلق می‌گیرد. پس این مثال نسبت میان وجود و ماهیت را به درستی نشان می‌دهد. گزینه «۲» اجزای آب را بیان می‌کند و گزینه «۳» و «۴» کاملاً بی‌ربط است.

(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - هستی و چستی - ترکیبی) (متوسط)

۱۱- گزینه «۴» - وجود و ماهیت با یکدیگر مغایر هستند و این مغایرت در عالم ذهنی است. انسان در هر چیزی که مشاهده می‌کند دو جنبه می‌یابد: وجود و ماهیت. این‌ها جنبه‌های یک موجودند که در عالم خارج از ذهن (واقعیت) به یک موجود واحد تعلق می‌گیرند. عروض وجود بر ماهیت همان مغایرت ذهنی وجود و ماهیت است.

رد سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: وجود و ماهیت در انتزاع (ذهن) عینیت ندارند و مغایرت دارند.

گزینه «۲»: مفهوم مختص ذهن است، بنابراین در مورد بحث نسبت میان آن‌ها اتحاد مصداقی وجود و ماهیت در خارج وجود دارد نه اتحاد مفهومی.

گزینه «۳»: مصداق مختص عالم واقعیت است. زیادت وجود بر ماهیت همان مغایرت وجود و ماهیت در ذهن است. پس زیادت مصداقی وجود بر ماهیت اشتباه است و زیادت مفهومی وجود بر ماهیت صحیح است.

(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - هستی و چستی - ترکیبی) (دشوار)

۱۲- گزینه «۱» - نمی‌توان گفت هستی و چستی دو مصداق از یک واقعیت خارجی هستند، آن‌ها دو وجه، دو مفهوم، دو جهت، دو معنا یا دو جنبه از یک مصداق واحد هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

علت نادرستی گزینه «۲»: نمی‌توان - نمی‌توان

علت نادرستی گزینه «۳»: می‌توان - می‌توان

علت نادرستی گزینه «۴»: می‌توان - نمی‌توان

(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - هستی و چستی - صفحه ۴) (دشوار)

۱۳- گزینه «۴» - شکل بودن مثلث ضروری است و این حمل جزو ذاتیات مفهوم مثلث می‌باشد. حمل ماهیت بر ماهیت از نوع حمل بی‌نیاز از دلیل می‌باشد. در اینجا حمل معمول برای موضوع عین ماهیت آن نیست بلکه جزء ماهیت است. اگر گفته می‌شد حمل شکل سه ضلعی بر مثلث، آن زمان این حمل عین ماهیت بود.

(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - هستی و چستی - صفحه ۵) (متوسط)

۱۴- گزینه «۲» - نامی بودن انسان از ویژگی‌های انسان و جزو ذات اوست. نسبت میان وجود و ماهیت نیز تباین است. مطابق بحث مغایرت وجود و ماهیت مفهوم هر چیزی با وجودش مغایرت دارد چون اگر این‌گونه نبود حمل وجود بر آن مفهوم برای همه مصادیق یا برخی از آن مصادیق بی‌نیاز از دلیل می‌شد.

(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - هستی و چستی - ترکیبی) (دشوار)

۱۵- گزینه «۴» - ذاتیات یک شی ماهیت آن را تشکیل می‌دهند و ماهیت وجه اختصاصی اشیاء است.

علت نادرستی گزینه «۱»: فقط همان نکته نیست بلکه نشان می‌دهد که وجود جزء ماهیت و ذاتی آن هم نیست.

علت نادرستی گزینه «۲»: باعث اشتباهی آنان با دیدگاه‌های فلسفی و عقلی ابن‌سینا شد نه شهودی.

علت نادرستی گزینه «۳»: فلاسفه وجود و ماهیت را جایگزین ترکیب شیمیایی مواد نکردند بلکه جدا از این‌که یک شی عنصری خالص است یا اینکه ترکیبی از چند عنصر است، بیان کردند که از نظر عقلی ما از هر شی واحد دو جنبه مختلف وجود و ماهیت را درک می‌کنیم.

(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - هستی و چستی - ترکیبی) (متوسط)

گزینه «۱» -

بررسی سایر گزینه‌ها: هر سه گزینه دیگر از نتایج و مرتبط با جزئیت وجود بر ماهیت می‌باشد.

(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - هستی و چستی - ترکیبی) (متوسط)

۱۷- گزینه «۳» - تمایز ذهنی و وحدت مصداقی هستی و چستی یا وجود و ماهیت به قدم سوم تفاوت وجود و ماهیت اشاره دارد چرا که هر چند وجود و ماهیت در جهان خارج یکی‌اند ولی در ذهن دو مفهوم مغایر هستند و این یعنی مغایرت ذهنی وجود و ماهیت و عینیت مصداقی آن دو.

تفاوت مفهومی هستی و چستی هم به این نکته اشاره دارد که وجود و هستی جنبه مشترک موجودات و ماهیت و چستی بعد اختصاصی آن‌هاست که در قدم دوم بیان می‌شود. عدم رابطه ذاتی میان وجود و ماهیت نیز در قدم چهارم بیان می‌شود و گویای آن است که هر موضوعی برای وجود داشتن نیازمند دلیل است و این خود نشانه‌ای است از مغایرت وجود و ماهیت.

(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - هستی و چستی - ترکیبی) (متوسط)

۱۸- گزینه «۱» - با درک وجود یک چیز ماهیت آن برای ما روشن نمی‌شود و این خود دلیلی برای مغایرت وجود و ماهیت می‌باشد.
علت رد گزینه «۲»: ماهیت و وجود در عالم ذهنی یکسان نیست بلکه دو مفهوم مغایر هستند.

علت رد گزینه «۳»: به صرف تصور یک موجود آن موجود در عالم واقع وجود پیدا نمی‌کند و این دلیلی برای مغایرت وجود و ماهیت است نه عینیت آن‌ها.
علت رد گزینه «۴»: وجود و ماهیت در خارج از ذهن دو مفهوم از یک موجودند که به یک چیز واحد تعلق می‌گیرند نه اینکه جمع یا ترکیب شده باشند.

(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - هستی و چیستی - صفحه ۳) (متوسط)
۱۹- گزینه «۴» - عارض بودن وجود بر ماهیت یعنی همان مغایرت وجود و ماهیت. در گزینه «۴» چون شناخت ماهیت به معنای پی بردن به وجود آن ماهیت نیست پس وجود و ماهیت با هم مغایرت دارند. صرف تصور حیوان ۸ سر وجود این حیوان را اثبات نمی‌کند. در صورت عینیت وجود و ماهیت به صرف تصور یک موجود وجودش برای ما ثابت می‌شد که البته محال است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: چنین چیزی محال است چون لازمه آن عینیت وجود و ماهیت است.
گزینه «۲»: درست برعکس! ممکن است وجود یک چیز را تشخیص دهیم اما ندانیم آن چیست؟

گزینه «۳»: این عبارت تکرار عبارت مغایرت وجود و ماهیت است با بیانی دیگر نه دلیل آن!
(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - ترکیبی) (دشوار)

ه ۲- گزینه «۳» - وجود و ماهیت دو مفهومی هستند که در ذهن با هم مغایر هستند و در خارج از ذهن این دو مفهوم از امری یگانه انتزاع می‌شوند نه اینکه دو مفهوم در خارج عین هم باشند. پس در عالم خارج از ذهن دو امر جداگانه نداریم و دو چیز جدا یا ترکیب شده نیستند بلکه دو جنبه از یک چیزند.

اختلاف وجود و ماهیت در ذهن ← مقبول

زیادت وجود و ماهیت در عالم خارج ← مردود

عینیت وجود و ماهیت در ذهن ← مردود

(نیک‌محتشم) (پایه دوازدهم - درس اول - هستی و چیستی - صفحه ۴) (دشوار)